

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 33/2025-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Miroslava Duriša a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Martinom Gavuliakom, advokátom, Klincová 37, Bratislava, proti uzneseniu Mestského súdu Bratislava III č. k. B5-58Cr/7/2021-138 z 13. augusta 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenu ústavnému súdu 23. októbra 2024, doplnenou podaním doručeným ústavnému súdu 25. novembra 2024, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) označeným uznesením Mestského súdu Bratislava III (ďalej aj „mestský súd“ alebo „súd“), ktorým bola zamietnutá jeho sťažnosť proti uzneseniu o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku za žalobu. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť, vec vrátiť súdu na ďalšie konanie, priznať náhradu primeraného finančného zadosťučinenia a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ sa žalobou doručenu súdu domáhal zrušenia rozhodcovského rozsudku a odkladu jeho vykonateľnosti do rozhodnutia vo veci samej. Výzvou z 28. októbra 2021, ktorá bola sťažovateľovi doručená 10. novembra 2021, súd vyzval sťažovateľa, aby zaplatil súdny poplatok za žalobu vo výške 331,50 eur v lehote 10 dní od doručenia výzvy.

3. V priebehu lehoty na zaplatenie súdneho poplatku sťažovateľ doručil súdu 18. novembra 2021 návrh, ktorým požiadal o oslobodenie od súdnych poplatkov. O tomto návrhu súd rozhodol uznesením č. k. 58Cr/7/2021-86 z 21. apríla 2022, ktorým žalobcovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Sťažnosť podanú proti nepriznaniu oslobodenia od súdnych poplatkov uznesením č. k. 58Cr/7/2021-97 z 29. decembra 2022 zamietol. Spolu s týmto uznesením súd podľa § 10 ods. 1 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) vyzval sťažovateľa

na zaplatenie súdneho poplatku v lehote 10 dní od doručenia výzvy a poučil ho o následku zastavenia konania, ak nebude súdny poplatok zaplatený. Táto výzva bola sťažovateľovi doručená 17. januára 2023. Keďže sťažovateľ napriek výzve súdu a poučeniu o možnosti zastavenia konania súdny poplatok nezaplatil a súd ešte nezačal konať vo veci samej, mestský súd uznesením vydaným vyšším súdnym úradníkom č. k. 58Cr/7/2021-125 z 15. marca 2023 konanie o žalobe sťažovateľa zastavil.

4. Sťažovateľ podal včas sťažnosť proti uzneseniu, v ktorej uviedol, že po tom, čo mu bola 17. januára 2023 doručená výzva, odoslal súdu 23. januára 2023 návrh na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov, o ktorom nebolo rozhodnuté a ktoré súd v odôvodnení rozhodnutia ani neuvádza. Od súdu požadoval, aby sa s jeho návrhom vysporiadal. Okrem iného tiež namietal, že postup súdu sa mu javí ako bránenie osobe v hmotnej núdzi v prístupe k súdu a spravodlivému súdnemu konaniu.

5. Sťažnosť sťažovateľa mestský súd ústavnou sťažnosťou napadnutým uznesením ako nedôvodnú zamietol. Vysvetlil, že z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku v lehote určenej v prvej výzve na zaplatenie súdneho poplatku a súčasne z dôvodu nenaplnenia ani jedného z dôvodov uvedených v § 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch nemohol zrušiť uznesenie o zastavení konania. Uznan, že súd v danej veci postupoval nesprávne, ak sťažovateľa druhý raz vyzval na zaplatenie súdneho poplatku a zdôraznil, že následky nesplnenia poplatkovej povinnosti sa vzťahujú na prvú výzvu. Ďalej uviedol, že o ďalšom návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov rozhodovať nemôže z dôvodu existencie právoplatného rozhodnutia o nepriznaní oslobodenia z 21. apríla 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ namieta, že mu bolo odopreté jeho právo domáhať sa súdnej ochrany postupom porušovateľa, ktorý sa nezaoberal meritom veci a konanie zastavil po formálnej stránke, a to po nesprávnom vyhodnotení nároku na oslobodenie od súdnych poplatkov. V podstatnej časti ústavnej sťažnosti sa preto zamerl na zdôvodnenie nesprávneho vyhodnotenia nepriznania oslobodenia od súdnych poplatkov súdom takto:

- a) sťažovateľ je osobou v hmotnej núdzi, čo preukazuje rozhodnutím Centra právnej pomoci, v ktorom je táto skutočnosť konštatovaná;
- b) s ohľadom na konštantnosť majetkových pomerov sťažovateľa za obdobie posledných troch rokov je neudržateľné, ak súd dospeje k záveru, že nie je v hmotnej núdzi a príslušný štátny orgán zistí presný opak;
- c) súd neskúmal *ex lege* oslobodenie od súdnych poplatkov, ktoré mu prináleží podľa § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch, podľa ktorého od poplatku je oslobodený aj ten, komu bol priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci podľa osobitného predpisu [zákona č. 327/2005 Z. z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z. z. (ďalej len „zákon o poskytovaní právnej pomoci“)], v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie nedostatočne odôvodnené, arbitrárne a nepreskúmateľné;
- d) s odkazom na judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva k odôvodneniu súdneho rozhodnutia uzatvára, že mestský súd neriešil rozhodujúce otázky potrebné pre riadne rozhodnutie vo veci.

7. Aj v doplnenom podaní sťažovateľ poukazuje na nesprávne nepriznanie oslobodenia od súdnych poplatkov a nad rámec ústavnej sťažnosti takto argumentuje:

- a) výška súdneho poplatku (331 eur) je pre osobu v hmotnej núdzi likvidačná čiastka a neprekonateľná prekážka pre prístup k súdu a spravodlivému súdnemu konaniu;
- b) súd v uznesení o zamietnutí sťažnosti z 29. decembra 2022 dospel k nesprávnym skutkovým záverom, nesprávne vyhodnotil príjmy a výdavky sťažovateľa, preto sú jeho závery mylné, a tiež namieta, že súd neodpovedal na otázku, či a preto majetkové pomery strany odôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov;
- c) na preukázanie dlhodobej hmotnej núdze predložil viaceré uznesenia súdov, ako aj Centra právnej pomoci, v ktorých bola táto skutočnosť konštatovaná a ak súd dospel k odlišnému záveru, ide o ojedinelý exces s následkom porušenia princípu právnej istoty.

8. Priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 2 000 eur sťažovateľ odôvodňuje obavami, či sa domôže ochrany svojho práva proti rozhodcovskému rozsudku vydanému nekompetentnou a zaujatou osobou.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd sa hneď v úvode zaoberal procesnými súvislosťami sťažovateľom formulovaného petitu ústavnej sťažnosti, ktorý sa v jeho I. bode domáha vyslovenia porušenia práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom mestského súdu v konaní o zrušenie rozhodcovského rozsudku, a nie jeho konkrétnym rozhodnutím. V ďalšom bode petitu však žiada o zrušenie uznesenia o zamietnutí jeho sťažnosti proti uzneseniu o zastavení konania z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku ako výsledku ústavnou sťažnosťou označeného postupu. Tomuto bezprostredne predchádzalo rozhodnutie súdu o nepriznaní oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok, proti ktorému sťažovateľ v odôvodnení ústavnej sťažnosti argumentačne brojí. V dôsledku popísaných skutočností a s poukazom na uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 514/2020 z 18. novembra 2020 ústavný súd, uprednostňujúc materiálny prístup k ochrane práv sťažovateľa, upravil predmet predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti tak, ako to je uvedené v záhlaví a v bode 1 tohto uznesenia.

10. Rozhodnutie mestského súdu, ktorým bolo zastavené konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku, spravidla (v súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu) nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok sekundárne dotýka účastníka konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania v zásade nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa (II. ÚS 224/2018, II. ÚS 105/2018, II. ÚS 134/2015, II. ÚS 361/2015). Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom ustanovené podmienky, napríklad na oslobodenie od súdnych poplatkov, o následkoch nepriznania oslobodenia od povinnosti zaplatiť súdny poplatok alebo o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa súdnych poplatkov vychádzať (porov. I. ÚS 27/2014, III. ÚS 559/2011, III. ÚS 441/2014).

11. Aj rozhodovanie všeobecných súdov o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok však musí mať zákonný podklad a nemôže byť výsledkom arbitrárneho prístupu či zjavne nesprávneho

posúdenia situácie predpisom podústavného práva, ktorým je v tomto prípade zákon o súdnych poplatkoch. Zároveň musí odôvodnenie súdneho rozhodnutia jasne a zrozumiteľne poskytovať odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (III. ÚS 78/07, IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

12. Ústrednou témou tejto veci je otázka následkov nesplnenia poplatkovej povinnosti ako vecnej procesnej podmienky, ktorá vyplýva z osobitného predpisu – zákona o súdnych poplatkoch. Podľa § 10 ods. 1 tohto zákona ak neprišlo k zaplateniu súdneho poplatku, ktorý bol splatný s úkonom, ktorý sa spoplatňuje, súd vyzve poplatníka, aby tento poplatok zaplatil, a to v lehote, ktorú mu súd na zaplatenie poplatku určí. Ak poplatok nebude zaplatený v lehote, súd konanie zastaví. Nesplnenie poplatkovej povinnosti nemusí viesť k zastaveniu konania, ak je splnený niektorý z predpokladov podľa § 10 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch. Preto je splnenie poplatkovej povinnosti tzv. podmienenou procesnou povinnosťou a tzv. odstrániteľnou vadou.

13. Z týchto východísk ústavný súd vychádzal aj pri posudzovaní predostretých sťažnostných námietok. Vychádzajúc z už uvedeného, ústavný súd preskúmal obsah napadnutého uznesenia, aby v kontexte sťažnostných námietok zistil, či právne závery v ňom obsiahnuté sú ústavne udržateľné a zlučiteľné s obsahom práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy

14. Po preskúmaní napadnutého uznesenia aj bez potreby detailného opakovania jeho záverov ústavný súd konštatuje, že ho nepovažuje za arbitrárne ani svojvoľné. Podstatné pre ústavný súd sú najmä tieto nesporné procesné okolnosti: (i) súd vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku, (ii) o jeho následnom návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku právoplatne rozhodol negatívnym výrokom a (iii) sťažovateľ súdny poplatok v ustanovenej lehote nezaplatil. Z naznačenej procesnej situácie je zrejmé, že súd si splnil svoju povinnosť urobiť vhodné opatrenia na odstránenie nedostatku procesnej podmienky (nezaplateného súdneho poplatku). Keďže všetky procesné možnosti nápravy boli vyčerpané a vada konania ostala neodstránená, zastavenie konania o hmotnoprávnom nároku sťažovateľa je preto zákonným následkom nezaplatenia súdneho poplatku za žalobu. Vzhľadom na uvedené ústavný súd nevidí priestor na konštatovanie porušenia procesných pravidiel zo strany mestského súdu.

15. Pokiaľ sťažovateľ namieta pochybenia súdu pri rozhodovaní o návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku, ústavný súd konštatuje, že tento východiskový sťažnostný argument nemá relevantný materiálny rozmer k predmetu konania pred mestským súdom, ktorým bolo konanie o sťažnosti proti uzneseniu o zastavení konania. Úlohou mestského súdu v tomto konaní bolo posúdenie, či je vzhľadom na okolnosti veci možné zrušiť uznesenie o zastavení konania (bod 11 napadnutého uznesenia). Úvahy vyúsťujúce do negatívnej odpovede na túto otázku mestský súd v odôvodnení napadnutého uznesenia jasne a zrozumiteľne vysvetlil.

15.1. K sťažnostným námietkam o nesprávnom vyhodnotení nároku sťažovateľa na oslobodenie od súdnych poplatkov ústavný súd dodáva, že uznesenie bývalého Okresného súdu Bratislava V č. k. 58Cr/7/2021-97 z 29. decembra 2022 o zamietnutí sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov podľa § 254 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) mohlo byť predmetom ústavnoprávneho prieskumu iniciovaného ústavnou sťažnosťou, v ktorom by sa ústavný súd zaoberal zlučiteľnosťou účinkov interpretácie a aplikácie predovšetkým § 254 ods. 1 CSP s ústavou, a to s osobitným zreteľom na to, ako súd vyhodnotil skutočné pomery strany odôvodňujúce oslobodenie od platenia súdnych poplatkov (m. m. I. ÚS 295/2020). Ústavný

súd považoval z vlastnej rozhodovacej činnosti za preukázané, že sťažovateľ uvedené uznesenie súdu z 29. decembra 2021 ústavnou sťažnosťou nenapadol.

16. Na podporu správnosti ďalšieho záveru mestského súdu o nemožnosti rozhodovať o ďalšom návrhu na oslobodenie od súdneho poplatku (bod 12 napadnutého uznesenia) ústavný súd konštatuje, že opätovná, resp. ďalšia žiadosť podaná po právoplatnosti uznesenia o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov je v danom prípade bez ďalšej relevancie. Mestský súd nemal v konaní o sťažnosti proti uzneseniu o zastavení konania (pre nezaplatenie súdneho poplatku) právomoc posudzovať a revidovať skoršie právoplatné rozhodnutie o nepriznaní oslobodenia od platenia súdnych poplatkov.

17. Rovnako neobstojí ani argumentácia sťažovateľa o aplikácii § 4 ods. 3 zákona o súdnych poplatkoch. Sťažovateľ totiž tvrdené priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci podľa zákona o poskytovaní právnej pomoci v konaní o jeho žalobe pred mestským súdom nijakým spôsobom ústavnému súdu nepreukázal. Navyše, z vlastnej rozhodovacej činnosti ústavného súdu v inej právnej (prietahovej) veci sťažovateľa v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 533/2024 bolo možné zistiť, že hoci mu Centrum právnej pomoci svojím rozhodnutím z 21. októbra 2021 poskytlo predbežnú právnu pomoc, následne mu žiadosť o poskytnutie právnej pomoci zamietlo (por. bod 3 uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 533/2024-14 z 2. októbra 2024).

18. Sumarizujúc dosiaľ uvedené, ústavný súd konštatuje, že mestský súd napadnutým rozhodnutím nemohol zasiahnuť do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa ústavy, pretože toto rozhodnutie predstavovalo zákonný následok nezaplatenia súdneho poplatku za podanú žalobu. Ústavný súd tak uzatvára, že v tomto konkrétnom prípade nie je napadnuté uznesenie mestského súdu žiadnym excesom z požiadaviek kladených na spravodlivý proces a nedošlo ním ani k vybočeniu z princípu spravodlivosti, ktoré by mohlo nadobudnúť ústavnoprávnu intenzitu.

19. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd konštatuje, že medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a uznesením mestského súdu nie je žiadna príčinná súvislosť, ktorá by signalizovala porušenie označeného práva a možnosť vyslovenia jeho porušenia po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie. Z uvedených dôvodov ústavnú sťažnosť odmietol s poukazom na § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. januára 2025

Jana Baricová
predsedníčka senátu